

Kärlväxtsinventering av strandängen vid Långgarns strandängar, Norrtälje kommun

Naturföretaget 2020

Inventering och rapport: Sara Lundkvist
Foto: Sara Lundkvist
Kvalitetsgranskning: Niina Sallmén
Datum rapport: 2020-06-18
Version: 1

Kontaktperson för denna rapport: Sara Lundkvist, sara@naturforetaget.se, 073-021 47 54

Naturföretaget
Vaksalagatan 6
753 20 Uppsala
info@naturforetaget.se

Kartor publicerade med tillstånd av ESRI

Innehåll

Sammanfattning.....	4
Bakgrund	5
Metodik	5
Inventering	5
Datainsamling.....	5
Rapportering av arter.....	5
Arter inom Artskyddsförordningen	6
Förstudie	6
Osäkerhet i bedömningen	6
Beskrivning av området.....	6
Invasiva arter	9
Resultat.....	10
Observerade arter	10
Skyddade och fridlysta arter	10
Dokumenterad förekomst	10
Naturvårdsarternas krav	10
Artrikare miljöer.....	11
Område 1	11
Område 2	11
Område 3	11
Källor.....	13
Litteratur	13
Databaser	13
Bilaga 1	14

Sammanfattning

En kärlväxtinventering genomfördes av den strandnära betesmarken, Långgarns strandängar den 15 juni 2020. Området inventerades inför en utbyggnad av Lindholmens reningsverk.

Inventeringsområdet ligger invid en havsvik precis utanför Norrtälje, området sträcker sig från havsstranden till en gammal åkermark. Närmast vattnet består vegetationen av en bred och tät vassbård där det växer videbuskar i de lite torrare partierna. Genom området med den täta vassen går en betad gångstig med kort gräs, och i den sydvästra delen av inventeringsområdet finns ett litet område med ängsmark. Största delen av det inventerade området är artfattigt när det gäller kärlväxter, men tre områden kunde pekats med lite artrikare vegetation, dessa områden består av den lilla ängsmarken, stigen genom vassen och en liten del av en lundartad skog.

I de artrika områdena hittades ängsväxter som gulmåra, prästkrage, svartkämpar och käringtand. Invid den lilla ängsmarken hittades även ett flertal av arter som räknas som invasiva och har hög risk eller potentiellt hög risk att sprida sig och på så sätt konkurrera ut andra arter.

Bakgrund

Inför planarbetet med utbyggnaden av Lindholmens reningsverk har Norrtälje kommun beställt en kärlväxtsinventering av den strandnära betesmarken, Långgarns strandängar. Lindholmens reningsverk behöver byggas ut och detta kan komma att medföra att delar av den betade marken öster om reningsverket tas i anspråk. Inventeringen genomfördes av Naturföretagen försommaren 2020.

Metodik

Inventering

Området inventerades den 15 juni 2020. Hela området söktes av systematiskt genom att inventeraren gick runt och undersökte fältskiktet. Extra tid lades i de delar som har biotoper eller strukturer som indikerar artrikedom, till exempel torrbackar och hävdade ytor.

Koordinater togs för varje fynd av naturvårdsarter (rödlistad, skyddad, signalart eller typisk art), eller för varje grupp där det fanns många individer. Delområden/miljöer med många fynd av naturvårdsarter eller större blomrika miljöer som kan gynna pollinerare fotades, beskrevs och ritades ut på kartan.

Naturvårdsarter

är ett samlingsbegrepp för arter som är särskilt skyddsvärda eller indikerar områden med höga naturvärden. I begreppet ingår bl.a. rödlistade arter, signalarter, skyddade arter och typiska arter.

Rödlistade arter

Arter som bedöms löpa risk att försvinna ur landet.

Signalarter

Arter som med sin närvaro indikerar att ett område har höga naturvärden. Frekvens och kombination av signalarter kan dessutom förstärka eller ge ytterligare information om områdets naturvärdeskvalitet.

Skyddade arter

Fridlysta arter eller arter listade i EU:s art- och habitatdirektiv eller fågeldirektiv.

Typiska arter

Arter som indikerar bevarandestatus för olika N2000-naturtyper.

Figur 1. Definition av begreppet naturvårdsarter.

Datinsamling

Data inhämtades i fält med appen Collector for ArcGIS i surfplatta, med ortofoto som bakgrund. Polygoner, punkter och linjer ritades in i appen, och synkroniserades direkt in i ArcGIS. Datat kan sedan tas ut från ArcGIS i olika format, t.ex. shapefiler. Noggrannheten är ca 5-10 m. Koordinatsystemet som användes var Sweref 991800.

Rapportering av arter

Alla naturvårdsintressanta arter rapporteras in till Artportalen. Rödlistade och skyddade arter rapporterades med en koordinat för varje förekomst, med undantag för om många förekomster av samma art fanns inom samma Naturvärdesobjekt. Övriga naturvårdsintressanta arter rapporteras normalt bara med en koordinat per naturvärdesobjekt som de förekommer i.

Arter inom Artskyddsförordningen

Arter som omfattas av juridiskt skydd enligt artskyddsförordning (SFS 2007:845) tas upp under rubriken Skyddade och fridlysta arter. Där sammanfattas vilka skyddade arter som har påträffats i området, och vad fynden kan innebära vid en eventuell exploatering.

Förstudie

Fynd av arter från området har inhämtades från ArtDatabanken.

Osäkerhet i bedömningen

Eftersom stor del av området består av en tät vassbård som gör det svårt att ta sig fram, kan eventuellt någon art förbisett.

Beskrivning av området

Inventeringsområdet sträcker sig från strandkanten upp mot en gammal åkermark och består därför av lite olika biotoper med olika fuktighetsgrad. I dagsläget är området inhägnat och betas av kor under sommarmånaderna.

Största delen av det inventerade området består av stora bestånd med vass och grenrör (fig.2). Vegetationen är hög, tät och artfattig när det gäller kärlväxter. Stora områden med vass skapar miljöer som är attraktiva för många olika fågelarter, så området i stort är viktigt för den biologiska mångfalden. Några få andra näringsgynnade växter förekommer insprängt i vassen som brännässlor, grenrör och tistlar. Här och där finns buskar av vide, fläder och hägg, alla dessa buskar blommar och är viktiga som foderväxter för olika insekter. Närmast strandkanten där det är blötare växer fler arter som vill ha det lite fuktigare, som topplösa, frossört och olika mållor.

Figur 2. Vy över "vasshavet".

Ju längre från strandkanten man kommer desto större blir bestånden med brännässlor och grenrör (fig.3). Tillslut växer nästan bara grenrör och brännässlor och området uppvisar nästan ingen artrikedom och vegetationen visar på att området är kraftigt näringspåverkat.

Den norra delen av området består av en gammal åkermark (fig.4) som idag inte brukas som åkermark utan fungerar som betesmark och ingår i beteshagen. I detta område växer framförallt olika vallgräs

som ängskavle och ängsgröe. Ett visst inslag av hundkex och andra näringsgynnade arter förekommer. Den gamla åkermarken är artfattig och bär tydliga spår av att tidigare varit åkervall.

Figur 3. Ett hav av grenrör beder ut sig mot vasskanten

Figur 4. Gammal vall

I den västra delen finns ett mindre område med lundmiljö (fig.5) som är en del av det skogsområde som Lindholmens naturreservat utgör. Det växer en del lundarter som stinksyska, stinknäva och lundgröe. Olika trädslag som ask, sälg, hägg finns i trädskiktet och krontäckningen är hög vilket gör att lite ljus kommer ner till marken. Asken som är rödlistad på grund av askskottsjukan förekommer rikligt som unga fröplantor. Det förekommer ett visst inslag av död ved.

Figur 5. Tät lundvegetation

Inom inventeringsområdet finns ett par områden med hävdgynnad vegetation. Genom den täta vassen går en bred gångstig genom vassen och vegetationen liknar en gräsmatta. I nära anslutning till stigen ligger ett litet torrare område med ängsvegetation. Dessa områden är artrika med flera olika blommande kärlväxter (fig. 6).

Figur 6. Ängsvegetation, på bilden ser man några prästkragar.

Invasiva arter

I den sydvästra delen av området finns ett område med flera olika arter som bedöms som invasiva arter med hög risk, eller potentiellt hög risk, för att sprida sig kraftigt (fig.7). Dessa arter växer precis invid ett mindre område med ängsvegetation. Arter som växer här är bland annat blomterlupiner och jätteloka. Det växer även ett stort bestånd med ryssgubbe i området, ryssgubben räknas inte som en invasiv art då den har funnits i Sverige före år 1800 men arten sprider sig kraftigt och kan ta över stora områden och konkurrera ut annan vegetation.

Figur 7. Bilen visar området med jätteloka här växer även ett stort bestånd med ryssgubbe

Resultat

Observerade arter

14 naturvårdsarter och 5 invasiva arter hittades i området, de flesta arterna är hävdgynnade kärlväxter. I tabell 1 redovisas artfynden av arterna.

Tabell 1. Naturvårdsarter och invasiva arter som påträffades i området. Rödlistade arter: med förkortningar enligt rödlistan 2015, signalarter: arter som är utpekade som signalarter enligt Skogsstyrelsen (SKS) eller ängs- och betesmarksinventeringen (ÄoB), skyddade arter: arter som är skyddade enligt Artskyddsförordningen, typiska arter: arter som är lämpliga indikatorer på en Natura 2000-naturtyps bevarandestatus.

Artnamn	Rödlista 2015	Signalarter	Skyddade arter	Invasiv	Typiska arter	Kommentar
Kärlväxter						
Ask	EN					
Bergklint				X		Mycket hög risk
Blodnäva		X				Signalart enl. ÄoB
Gullviva		X	X		X	Signalart enl. ÄoB Fridlyst 9 § i hela landet. Typisk art i 6270, 6510, 6530, 9070
Gulmåra		X				Signalart enl. ÄoB
Gökblomster		X			X	Signalart enl. ÄoB. Typisk art i 6410, 6430. Hittades precis utanför området.
Jätteleka				X		Mycket hög risk
Kanadensiskt gullris				X		Mycket hög risk
Kardvädd				X		Potentiellt hög risk
Käringtand		X			X	Signalart enl. ÄoB. Typisk art i 6210
Blomsterlupin				X		Mycket hög risk
Prästkrage		X			X	Signalart enl. ÄoB. Typisk art i 6270, 6510, 6530
Svarta vinbär		X			X	Signalart enl. SKS, Typisk art i 9050
Svartkämpar					X	Typisk art i 6270

Skyddade och fridlysta arter

Dokumenterad förekomst

I området har en skyddad art påträffats: gullviva, (tabell 1). Gullvivan hittades i den lilla gräsmarken i den sydöstra delen av inventeringsområdet. Gullviva är vanlig i regionen, och en utredning av bevarandestatus skulle troligen visa att dess bevarandestatus inte riskerar att påverkas av en eventuell exploatering.

Naturvårdsarternas krav

De naturvårdsarter som har påträffats under inventeringen är framförallt hävdgynnade gräsmarksarter. För att dessa ska trivas och frodas krävs det en kontinuerlig hävd som håller markerna öppna och förhindrar igenväxning av konkurrensstarka arter.

Det är även viktigt att de invasiva arterna som växer i närheten av gräsmarken begränsas så att de inte kommer in i gräsmarkerna och tar över.

Artrikare miljöer

Det fanns tre områden som bedömdes vara artrikare när det gäller kärlväxter inom inventeringsområdet, se Bilaga 1. I dessa områden hittades de flesta naturvårdsarterna, men det fanns även ett flertal av vanliga ”trivial” arter.

Område 1

Detta område består av en lundmiljö, en liten del av skogen som Lindholmens naturreservat består av (fig. 5). Denna lilla del av skogen uppvisade flera lundarter, men även några brynararter går att hitta då området ligger precis i kanten till gamla åkermarker. Få naturvårdsarter hittades men de arterna som hittades kan ändå vara viktiga som foderväxter åt olika pollinerande insekter.

Område 2

Området består av en liten ängsmark med många hävdgynnade arter som klassas som signalarter för ängsmark, som t ex prästkrage. Men det finns även många andra mer triviala gräsmarksarter som vitklöver, gulvial och gråfibbla, dessa arter är viktiga som foderväxter åt olika pollinerare. Området är lite torrare än resten av inventeringsområdet. En del invasiva arter har spridit sig in i ängsmarken, som lupiner och jätteloka. Dessa kan på sikt skapa problem och göra så att artrikedomen minskar.

Figur 8. Vy över ängsmarken.

Område 3

Området består av en bred betad stig (fig.9) som går genom vassen, stigen är blomrik men saknar större förekomster av signalarter, de blommor som förekommer rikligt är mest triviala gräsmarksarter som vitklöver, smörblommor och majveronika. Dessa arter är dock viktiga foderväxter för många insekter. I de lite fuktigare partierna växte det starrarter och andra våtmarksarter.

Figur 9. Den breda betade stigen genom vassen, i förgrunden syns vitklöver och smörblommor.

Källor

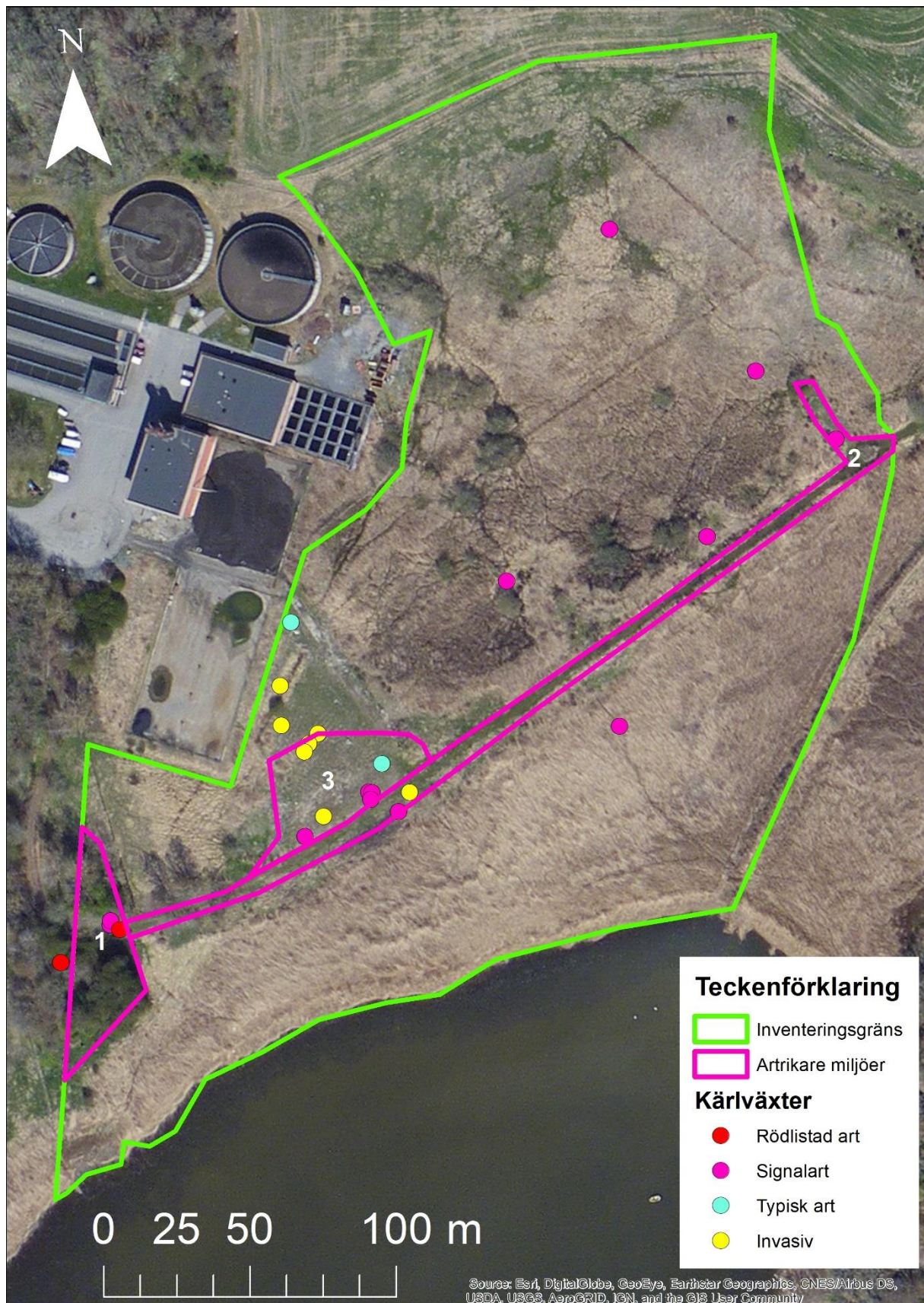
Litteratur

- ArtDatabanken 2020. Rödlistade arter i Sverige 2020. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- Hallingbäck, T. (red.) 2013. Naturvårdsarter. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- Jordbruksverket 2017. Ängs- och betesmarksinventeringen – Metodik för inventering från och med 2016. Jordbruksverket, Rapport 2017:9.
- Nitare, J. 2000. Signalarter – Indikatorer på skyddsvärd skog. Jönköping, Skogsstyrelsens förlag.
- Nitare, J. 2019. Skyddsvärd skog – Naturvårdsarter och andra kriterier för naturvärdesbedömning. Skogsstyrelsen.
- Strand, M., Aronsson, M. & Svensson, M. 2018. Klassificering av främmande arters effekter på biologisk mångfald i Sverige – ArtDatabankens risklista. ArtDatabanken Rapporterar 21. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.

Databaser

- ArtDatabanken. Uttag ur Artportalen och Obsdatabasen (2020-06-17)
- ArtDatabanken. www.artfakta.artdatabanken.se (2020-06-17)
- Artskyddsförordning (SFS 2007:845). [http://www.naturvardsverket.se/sv/Start/Naturvard/ Biologisk-mangfald/Artskydd/Fridlysning-/Fridlysta-arter/](http://www.naturvardsverket.se/sv/Start/Naturvard/Biologisk-mangfald/Artskydd/Fridlysning-/Fridlysta-arter/)

Bilaga 1

Figur 1. Kartbild över fynden av naturvårdsarter som gjordes under inventeringarna, kategoriserade efter naturvårdstyp. Siffrorna anger områdesnummer.